

Miljöersättning för bevarande av natur- och kulturmiljöer i odlingslandsakapet

Ersättning lämnas för skötsel av åkermarkens värdefulla lämningar och miljöer (landskapselement) som vittnar om den äldre markanvändningen.

Syfte

Syftet är att hela gårdsmiljöer ska bevaras och synliggöras. En viktig förutsättning för att få ersättning är att samtliga landskapselement på åkermarken kring företagets brukningscentrum eller annan gårdsbebyggelse vårdas.

Åtagandet är femårigt

Det åtagande du går in i 2006 gäller hela perioden 1 januari 2006–31 december 2010.

Ersättningar

Årlig ersättningsnivå:

Basersättning: 100 kr/elementtyp som finns i åtagandet

Belopp	Landskapselement
6 kr/10 m	öppet dike renar mellan åkerskiften jordvallar, gropvallar
26 kr/10 m	brukningsvägar stenmurar gårdsgårdar av trä läplanteringar trädrader, buskrader
58 kr/10 m	fägator, omgärdade av stenmur fägator, omgärdade av trägårds- gård
60 kr/styck	odlingsrösen, stentippar fornlämningslokaler byggnadsgrunder brunnar, källor alléträd solitärträd

180 kr/styck hamlade pilar som ingår i rader eller häckar
hamlade träd
märgelgravar, linsänken,
anlagda smådammar och andra
småvatten
åkerholmar
överloppsbyggnader
liten svårbrukad åker

1 000 kr/ha traditionella hässjor eller
storchässjor i bruk

Ersättning för bevarande av värdefulla natur- och kulturmiljöer får lämnas för skötsel av vissa landskapselement belägna på eller i anslutning till åkermark. Med åkermark menas mark som är lämplig att plöja och kan användas till växtodling och bete. För landskapselement på betesmark lämnas ingen ersättning. Ersättning lämnas per landskapselementtyp och omfattning (per meter, styck eller hektar).

Ersättning lämnas inte för skötsel av landskapselement på skiften med energiskog, julgransodling eller annan liknande vedartad gröda, de år en sådan gröda odlas.

Vad menas med

Åtagandecentrum: Det block som ligger närmast brukningscentrum eller annan gårdsbebyggelse.

Åtagandeenhet: All åkermark som naturligt hör till ett åtagandecentrum. En brukare kan välja om sidoarrenden och avlägset belägna block ska ingå i åtagandeenheten.

I anslutning till åkermark: För att ett landskapselement ska anses ligga i anslutning till åkermark ska det ha gemensam ren med åkern. Ett landskapselement som omges av ett annat ägoslag ligger inte i anslutning till åkermark. Landskapselementen ska således ligga på den ren som omger den aktuella åkern.

I de fall två landskapselement löper parallellt med varandra i anslutning till en åker utan något annat än en ren emellan sig kan båda landskapselementen anses ligga i anslutning till åkern.

Villkor

Ersättning lämnas i hela landet.

Åtagande beviljas endast om det sammanlagda ersättningsbeloppet för värdefulla landskapselement på åtagandeenheten uppgår till minst 3 000 kr.

Ersättningen grundas på antalet ersättningsberättigande landskapselement på eller i anslutning till den åkermark som ingår i åtagandeenheten.

Landskapselementen ska till väsentlig del ha tillkommit före den storskaliga mekaniseringen av jordbruket, dvs. före 1940. Se sammanställning 1 för övriga krav för de enskilda landskapselementen.

På åkermark inom en åtagandeenhet som kvalificerat sig för ersättning är det inte tillåtet att bedriva sten- eller jordtäkt eller annan liknande verksamhet. Det är inte heller tillåtet att tippa sten eller massor på landskapselement eller dess renar. Marken får inte permanent tas ur jordbruksproduktion på annat sätt än för anläggning eller återställande av våtmarker och småvatten.

Skötseln ska omfatta alla ersättningsberättigande landskapselement på åtagandeenheten. För att få reda på om det finns fornlämningslokaler inom åtagandeenheter kan du kontakta länsmuseet. Brukaren ska ha rätt att utföra den skötsel som krävs på alla landskapselement som ingår i åtagandet. Denna rätt bör klargöras mellan brukare och markägare, väghållare eller eventuellt andra inblandade innan ett åtagande ingås.

Observera att det är Vägverket som har skötselansvar för samtliga alléer och diken utmed det statliga vägnätet.

Skötsel av landskapselement

Ersättning lämnas för att landskapselementen sköts enligt följande regler:

1. Träd och buskar av igenväxningskaraktär får inte förekomma på landskapselementen eller dess renar. Observera att detta gäller redan från åtagandeperiodens början. Med träd och buskar av igenväxningskaraktär menas träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag. Träd och buskar som kan skada natur- och kulturmiljövärden ska också tas bort. Hit räknas varken träd eller buskar som haft betydelse i den äldre markanvändningen eller deras ersättningsträd.
2. Vissa av landskapselementen ska utöver punkt 1 underhållas på det sätt som anges i sammanställning 2.
3. Upplag och avfall, t.ex. gammalt foder eller uttjänt virke, skrot och rensningsmassor ska forslas bort från landskapselementen och dess renar.

Länsstyrelsen får även föreskriva om extra skötselvillkor för landskapselement som består av träd, samt tider och former för bete. Länsstyrelsen kan även undanta enstaka landskapselement, eller del av landskapselement, från skötsel i de fall skötseln kan skada en utrotningshotad art.

Sammanställning 1

Definitioner av värdefulla landskapselement

Landskapselementen ska huvudsakligen ha tillkommit före 1940.

Värdefullt landskapselement	Definition
Allé	Anläggning av minst 7 träd ursprungligen planterade längs en väg. Anläggningen kan vara enkel eller dubbelsidig. Renar inkluderas. I landskapselementet Allé får inte landskapselementet Hamlat träd räknas separat för erhållande av ersättning.
Brukningsväg	Väg utan asfalt eller oljegrus som använts eller används för transporter inom gården. Renar och eventuellt dike inkluderas. I landskapselementet Brukningsvägar får inte landskapselementet Öppet dike räknas separat för erhållande av ersättning.
Brunn, källa	Brunn eller vattenkälla, eventuellt med ursprunglig konstruktion av trä eller sten. Omgivande ren inkluderas.
Byggnadsgrund	Byggnadsgrund eller byggnad utan fungerande tak som hör samman med tidigare markanvändning/hushållning. Grunden består av en eller flera tydliga grund- eller hörnstenar samt eventuellt spismursröse. Marken innanför grundens ytterväggar och omgivande ren inkluderas. Landskapselementet Byggnadsgrund får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ligger på landskapselementet Åkerholme
Fornlämningslokal	Fasta fornlämningar, ovan jord, enligt kulturminneslagen med kringliggande skydds- eller fornlämningsområde. Landskapselementet Fornlämningslokal får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ligger på landskapselementet Åkerholme.
Fägata	Drivningsväg för boskap mellan gården eller byn och betesmarken, omgiven av stenmurar eller trägårdsgårdar. Renar inkluderas. I landskapselementet Fägata får inte landskapselementen Stenmur, Gårdsgård av trä och Brukningsväg räknas separat för erhållande av ersättning.
Gårdsgård av trä	Gårdsgård uppförd i ursprungligt syfte att hägna in eller stänga ute boskap. Hägnaden är uppförd i traditionell konstruktion av trä t.ex. bestående av störrar, gärdsel/slanor och hank, vidja eller ståltråd. Angränsande renar och eventuell grind inkluderas. Landskapselementet Gårdsgård av trä får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementet Fägata.
Hamlat träd	Träd präglad av kontinuerlig lövtäkt eller möjligt att återuppta i hamling. En skyddszon där konkurrerande vegetation kan skada trädet inkluderas. Landskapselementet Hamlat träd får inte samtidigt ingå i landskapselementen Pilevall, pilerad, Allé eller Solitärträd vid beräkning av ersättning.

Jordvall, gropvall	Vall av jord eller stenblandad jord uppförd som gräns eller hägnad. Renar och parallellt grävt dike inkluderas. Landskapselementet Jordvall, gropvall får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementen Pilevall, pilerad.
Läplantering	Långsträckta täta rader av träd eller träd och buskar omgivna av åkermark. Läplanteringen är gjord som skydd mot vind och jorddrift. Renar inkluderas. Landskapselementet Ren mellan åkerskiften får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementet Läplantering.
Småvatten	Mindre vattensamling som huvudsakligen varit nyttjad för agrara verksamheter. Anlagt, alternativt utgörs av en naturlig vattensänka eller naturbildat småvatten med en areal mindre än 0,1 ha, som ständigt håller ytvatten eller fuktig markyta. Omgivande ren inkluderas. Landskapselementet Småvatten får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ligger i landskapselementet Åkerholme.
Odlingsröse, stentipp	Odlingssten samlad i rösen eller tippar. Renar inkluderas. Landskapselementet Odlingsröse, Stentipp får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ligger på landskapselementet Åkerholme.
Hamlade pilar som ingår i rader eller häckar	Pilträäd, eller andra liknande träd, ursprungligen planterade i rad på en jordvall eller längs en väg. Pilträden är präglade av hamling. Renar inkluderas. Landskapselementet Pilevall, pilerad får vid beräkning av ersättning inte samtidigt tas upp som landskaps-elementen Allé eller Hamlat träd.
Ren mellan åkerskiften	Gräsbärande ren mellan åkerskiften som utgör eller har utgjort fast gräns mellan skiften eller brukningsenheter. Landskapselementet Ren mellan åkerskiften får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementen Läplantering eller Trädrad, buskrad.
Solitärträd	Enstaka fristående träd i åkermark. En skyddszon om minst 2 meters radie runt stammen inkluderas. Trädets skyddszon ska vara helt omgiven av åkermark. Landskapselementet Solitärträd får inte samtidigt räknas som landskapselementet Hamlat träd vid beräkning av ersättning.
Stenmur	Murarna är uppförda i ursprungligt syfte att hägna in eller stänga ute boskap eller att avgränsa brukningsenheter. Muren är ursprungligen upplagd med huvudsakligen flera skikt sten. Omgivande renar inkluderas. Landskapselementet Stenmur får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskaps-elementet Fägata.
Traditionell hässja eller storhässja i bruk	Hässja av huvudsakligen traditionell träkonstruktion som är i bruk.

Trädrad, buskrad	Långsträckt anlagd, hävdad räcka av ädla lövträd eller taggbuskar och bärande buskar i anslutning till åkermark. Växterna bildar en sammanhängande rad. Renar inkluderas. Denna typ av landskapselement förekommer endast i fullåkersbygd. Landskapselementet Ren mellan åkerskiften får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskapselementet Trädrad, buskrad.
Liten svårbrukad åker	Åker som till sin storlek är högst 0,3 hektar och varaktigt avgränsad av diken, vägar, hägnader, naturformationer etc. Omgivande renar inkluderas.
Åkerholme	Fastmarksimpediment helt omgivet av åkermark. Arealen är minst 100m ² och högst 0,1 hektar. Landskapselementet Åkerholme ska för beräkning av ersättning dominera om det på sig bär något av landskapselementen Odlingsröse, stentipp, Byggnadsgrund och Fornlämningslokal, Småvatten eller Överloppsbyggnad.
Öppet dike	Öppet, i huvudsak anlagt, dike för dränering av åkermark. Diket är vattenförande någon del av året. Renar inkluderas. Landskapselementet Öppet dike får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ingår i landskaps-elementet Brukningsväg.
Överloppsbyggnad	Byggnad som hör samman med tidigare markanvändning/hushållning. Byggnaden ska ha fungerande tak och i övrigt exteriört autentiskt utseende. Det område kring en byggnad som är avgörande för dess bevarande inkluderas. Byggnad som används för boende eller som är viktig för företags produktion är inte att betrakta som en överloppsbyggnad. Landskapselementet Överloppsbyggnad får inte räknas separat för erhållande av ersättning när det ligger på landskapselementet Åkerholme.

Sammanställning 2

Skötselåtgärder som krävs för vissa värdefulla landskapselement

Värdefullt landskapselement	Skötselåtgärder
Allé	Lövträd ska hållas fria från stamskott och i förekommande fall beskäras. Utgångna träd ska ersättas.
Brukningsväg	Vägbanor och förekommande diken ska underhållas och de ska fungera.
Brunn, källa	Eventuellt lock, uppfordringsanläggning etc. ska underhållas.
Fägata	Hägnaderna ska underhållas på det sätt och i det material som traditionellt förekommer i regionen och eventuell grind ska underhållas och vara användbar.
Gärdsgård av trä	Gärdsgården ska underhållas på det sätt och i det material som traditionellt förekommer i regionen. Eventuell grind ska underhållas och vara användbar.
Hamlat träd	Trädet ska hamlas på det sätt och med det intervall som är traditionellt förekommande i regionen. Utgångna träd ska ersättas.
Läplantering	Utgångna träd och buskar ska ersättas.
Hamlade pilar som ingår i rader eller häckar	Träden ska beskäras med en teknik och i de intervall som är traditionellt förekommande i regionen. Utgångna träd ska ersättas.
Stenmur	Muren ska underhållas och eventuella skador som uppkommit under året ska åtgärdas. Eventuell grind ska underhållas och vara användbar.
Traditionell hässja eller storhässja i bruk	Grödan ska slå och hässjas varje år. Hässjorna ska underhållas.
Trädrader, buskrader	Trädrader och buskrader ska hållas täta. Buskar ska förnygringsbeskäras. Skötseln ska ske enligt av länsstyrelsen fastställda skötselkrav.
Liten svårbrukad åker	Åkerns fältform ska bevaras.
Öppet dike	Diket ska vara i funktion och rensas vid behov.